

Σύναξη των Παμμεγίστων Ταξιαρχών και πάντων των Ασωμάτων και Ουράνιων Αγγελικών Ταγμάτων (Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 8 Νοεμβρίου, 2021

[Εβρ. 2, 1-10]

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ

Και αφού είπε για τον Υιό και τα σχετικά με την οικονομία του Θεού, τη δημιουργία και τη βασιλεία, και αφού έδειξε την **ισοτιμία Του προς τον Πατέρα** και ότι **ως Κύριος εξουσιάζει όχι μόνο τους ανθρώπους, αλλά και τις ουράνιες δυνάμεις**, στη συνέχεια ο Παύλος τους προτρέπει, μιλώντας έτσι, ώστε να προσέχουμε σε αυτά που ακούσαμε, και λέγει: «Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μή ποτε παραρῥυῶμεν (: ο Υἱός λοιπόν είναι ασυγκρίτως ανώτερος από τους αγγέλους. Γι' αυτό κι εμείς πρέπει να προσέχουμε πολύ περισσότερο σε εκείνα που ακούσαμε με το κήρυγμα, διότι όλα αυτά είναι λόγοι του Υιού και των Αποστόλων Του. Είναι επιτακτική ανάγκη να προσέχουμε, μήπως από απροσεξία μας συμβεί να παρασυρθούμε και πέσουμε έξω)» [Εβρ. 2, 1].

Εδώ ήθελε να πει ότι **πρέπει να τα προσέχουμε περισσότερο από τον νόμο**, αλλά το παρασιώπησε· το κάνει όμως φανερό με αυτό που λέγει, όχι με συμβουλή ούτε με προτροπή, γιατί έτσι ήταν καλύτερα. «Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος (: και αλίμονό μας εάν πέσουμε έξω· διότι, εάν ο νόμος που ανήγγειλε ο Θεός στον Μωυσή διαμέσου αγγέλων)», λέγει, «ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν (: αποδείχτηκε έγκυρος και ισχυρός, και κάθε παράβασή του και παρακοή τιμωρήθηκε δίκαια με την ανάλογη τιμωρία), πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλειῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη (: πῶς εμείς θα ξεφύγουμε την τιμωρία, εάν αμελήσουμε μια τόσο μεγάλη και σπουδαία σωτηρία; Τη σωτηρία αυτή δεν μας τη γνωστοποίησαν κάποιοι άγγελοι, όπως έγινε στον νόμο, αλλά αφού άρχισε να την κηρύττει ο Ἴδιος ο Κύριος, μας την παρέδωσαν ως αληθινή και αξιόπιστη οι άγιοι Απόστολοι που την άκουσαν κατευθείαν από το στόμα του Κυρίου)» [Εβρ. 2, 2-3].

Γιατί πρέπει εμείς να προσέχουμε περισσότερο σε αυτά που ακούσαμε; Δεν είναι και εκείνα και αυτά του Θεού; Ἡ λοιπόν λέγει ότι πρέπει να τα ακούμε περισσότερο από

τον μωσαϊκό νόμο ή ότι σε μεγαλύτερο βαθμό πρέπει να τα προσέχουμε· δεν κάνει σύγκριση, μακριά μια τέτοια σκέψη. Επειδή λοιπόν από τον πολύ χρόνο είχαν μεγάλη υπόληψη για την Παλαιά Διαθήκη, ενώ αυτά σαν νέα ακόμη τα περιφρονούσαν, **δείχνει με κύρος ότι σε αυτά πρέπει να προσέχουν περισσότερο.** Πώς; Σαν να λέγει ότι του Θεού είναι βέβαια και αυτά και εκείνα, αλλά **όχι με όμοιο τρόπο.** Και αυτό μας το δείχνει ύστερα. Πρώτα όμως το δείχνει λιγότερο καθαρά και στη συνέχεια πιο φανερά, λέγοντας «*εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος (: είναι πραγματικά ανώτερη και καλύτερη η νέα διαθήκη· διότι εάν η πρώτη εκείνη ήταν τέλεια και δεν είχε ελλείψεις, δεν θα υπήρχε ανάγκη να εισαχθεί και να συναφθεί δεύτερη)*» [Εβρ. 8, 7]· και πάλι: «*ἐν τῷ λέγειν καινήν πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ (: μιλώντας δηλαδή ο Θεός για Νέα Διαθήκη, με αυτό που είπε κατέστησε παλαιά την πρώτη. Κι εκείνο που παλιώνει και γηράσκει, κοντεύει να εξαφανιστεί)*» [Εβρ. 8, 13] και πολλά άλλα τέτοια. Αλλά δεν τολμά ακόμη να πει κάτι τέτοιο στην αρχή, μέχρι που να προσελκύσει και να κερδίσει την εμπιστοσύνη του ακροατή με τις περισσότερες προετοιμασίες.

«Γιατί λοιπόν», πες μας, «πρέπει να προσέχουμε περισσότερο;». «Μή ποτε (: μην τυχόν)», λέγει, «*παραρρύωμεν (: και απομακρυνθούμε από αυτά)*» [Εβρ. 2, 1]. Δηλαδή, **να μην καταστραφούμε, να μην πέσουμε.** Και δείχνει εδώ πόσο φοβερό πράγμα είναι η πτώση, γιατί είναι δύσκολο εκείνο που απομακρύνθηκε να επιστρέψει πάλι, επειδή αυτό έγινε από ραθυμία. Αυτή τη λέξη την πήρε από τις Παροιμίες. Γιατί λέγει: «*Υἱέ, μὴ παραρρύῃς, τήρησον δὲ ἐμὴν βουλὴν καὶ ἔννοιαν (: υιέ μου, πρόσεχε μην παρεκκλίνεις από τον δρόμο μου και παρασυρθείς στον ολισθηρό κατήφορο της απωλείας. Φύλαξε τη δική μου συμβουλή και οδηγία)*» [Παροιμ. 3, 21]. Δείχνει έτσι και το εύκολο του ολισθήματος και το φοβερό της καταστροφής· δηλαδή δεν είναι ακίνδυνη για μας η παρακοή. Και με όσα προσθέτει δείχνει ότι είναι μεγαλύτερη η τιμωρία. Αυτήν όμως την αφήνει πάλι στην αναζήτηση και όχι στο συμπέρασμα. Γιατί πραγματικά αυτό κάνει τον λόγο λιγότερο ενοχλητικό, **να μην προσθέτει μόνος του την απόφαση, αλλά να αφήνει την εξουσία στον ακροατή, για να βγάλει αυτός την απόφαση.** Το ίδιο κάνει και ο προφήτης Νάθαν στην Παλαιά Διαθήκη και ο Χριστός στο Ευαγγέλιο του Ματθαίου λέγοντας: «*Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελώνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; (: όταν λοιπόν έλθει ο κύριος του αμπελιού, τι είναι δίκαιο να κάνει στους καλλιεργητές εκείνους;)*» [Ματθ. 21, 40], **αναγκάζοντας τους ίδιους τους ακροατές να βγάλουν την απόφαση·** γιατί αυτό είναι η πιο μεγάλη νίκη.

Έπειτα, αφού είπε: «*εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος (: εάν ο νόμος που ανήγγειλε ο Θεός στον Μωσῆ διαμέσου αγγέλων αποδείχτηκε έγκυρος και ισχυρός)*», δεν πρόσθεσε «πολύ περισσότερο είναι αυτός που κηρύχτηκε από τον Χριστό», αλλά αυτό το άφησε και είπε το μικρότερο, «*πῶς ἡμεῖς ἐκφενξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; (: πώς εμεῖς θα ξεφύγουμε την τιμωρία, εάν*

αμελήσουμε μια τόσο μεγάλη και σπουδαία σωτηρία;»). Και πρόσεχε πώς κάνει τη σύγκριση. «Εἰ γὰρ (: εἰάν λοιπόν)», λέγει, «ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος (: ο νόμος που ἀνήγγειλε ὁ Θεός στον Μωυσή διαμέσου ἀγγέλων)». Εκεί «δι' ἀγγέλων (: μέσω των ἀγγέλων)», ἐδῶ ὁμως «διὰ τοῦ Κυρίου (: μέσω του Κυρίου)»· **καὶ ἐκεῖ λόγος, ἐδῶ ὁμως σωτηρία.**

Ἐπειτα, γὰρ νὰ μὴν πει κανεὶς: «Τι λοιπόν, ὅσα λέγεις ἐσὺ, Παύλε, εἶναι του Χριστοῦ;», τον προλαβαίνει καὶ δείχνει ὅτι ἔχει **το ἀξιόπιστο**. Γιατί καὶ τὸ ὅτι τὰ ἀκούσε ἐκεῖνος αὐτὰ δείχνει τὸ ἀξιόπιστο καὶ με τὸ ὅτι **αὐτὰ λέγονται τῶρα ἀπὸ του ἴδιο του Θεοῦ**, ὄχι ἀπλῶς με φωνή που κατέβαινε ἀπὸ τον οὐρανό, ὅπως συνέβηκε στὴν περίπτωση του Μωυσή, ἀλλὰ **με σημεῖα που γίνονται καὶ πράγματα που παρείχαν τὴν ἐπιβεβαίωση.**

Τι σημαίνει ὁμως: «εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος»; Καὶ στὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολή λέγει περίπου τὸ ἴδιο: «Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται, διαταγὴς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου (: καὶ ἀφ' οὗ ἀπὸ τὴν τήρηση του νόμου δὲν ἀποκτάται ἡ κληρονομία, γεννιέται τὸ ἐρώτημα: “Για ποῖον λοιπόν σκοπὸ δόθηκε ὁ νόμος;” Ἀπάντηση: “Προστέθηκε ὁ νόμος στὴν ἐπαγγελία, ἔτσι ὥστε με τὴν καθημερινὴν μας παραβάσειν του νὰ οδηγηθούμε σὲ συναίσθησιν τῆς ἐνοχίας καὶ τῆς ἀδυναμίας μας, μέχρι νὰ ἔλθῃ ὁ ἀπόγονος του Ἀβραάμ, γὰρ χάριν του οὗοιου εἶχαν δοθεῖ οἱ ἐπαγγελίες”. Ὅποτε ἐμεῖς με τὴν συναίσθησιν των ἀδυναμιῶν μας ἐυκολότερα θὰ ἐγκολπωνόμασταν τον ἀπόγονο του Ἀβραάμ, δηλαδὴ τον Χριστό, διαμέσου του Ὁποῖου μας δίνονται οἱ εὐλογίες. Ἐτσι ὁ νόμος εἶχε προσωρινὴ ἰσχύ. Διατάχθηκε **με τὴν μεσολάβησιν ἀγγέλων** καὶ δόθηκε με τὰ χέρια του Μωυσή, ὡς μεσίτη μεταξὺ Θεοῦ καὶ Ἰουδαίων)» [Γαλ. 3, 19].

Καὶ πάλι: «οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε (: ἐσεῖς πήρατε τον νόμο τον οὗοιο διέταξε ὁ Θεός διαμέσου ἀγγέλων, καὶ δὲν τον τηρήσατε, ἀλλὰ τον παραβήκατε)» [Πράξ. 7, 53]. Καὶ παντοῦ λέγει ὅτι **ὁ νόμος ἔχει δοθεῖ μέσω ἀγγέλων**. Μερικοὶ λοιπόν ἰσχυρίζονται ὅτι ἐννοεῖ τον Μωυσή. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εὐσταθεῖ γιὰτί ἐδῶ μιλάει γιὰ πολλοὺς ἀγγέλους. Καὶ ἀγγέλους ἐννοεῖ ἐδῶ ἐκεῖνους που βρίσκονται στον οὐρανό. Τι λοιπόν μπορούμε νὰ πούμε; Ἦ τον δεκάλογο ἐννοεῖ μόνο (γιατί ἐκεῖ ὁ Μωυσῆς μιλοῦσε καὶ ὁ Θεός ἀπαντοῦσε), ἢ ὅτι ἦταν παρόντες ἀγγελοὶ που τους πρόσταζε ὁ Θεός, ἢ ὅτι μιλάει ἔτσι γιὰ ὅλα ὅσα λέγονται καὶ γίνονται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἐπειδὴ συμμετείχαν σὲ ὅλα ἀγγελοὶ. Πῶς ὁμως ἀλλοῦ λέγει ὅτι «ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη (: ὁ νόμος, που τον παρέβαιναν οἱ ἄνθρωποι καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ γίνονται ἐνοχοὶ καὶ ἀνάξιοι νὰ λάβουν τὴν χάριν τῆς υιοθεσίας, δόθηκε διαμέσου ἀνθρώπου καὶ δούλου, του Μωυσή)» [Ἰω. 1, 17] καὶ ἐδῶ ὅτι δόθηκε μέσω των ἀγγέλων. Γιατί λέγει: «κατέβη δὲ Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ἐν γνόφῳ (: καὶ ὁ Κύριος κατέβηκε στο ὄρος τὸ Σινὰ στὴν κορυφὴ του

όρους)» [Έξ. 19, 20].

«Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος». Τι σημαίνει «βέβαιος»; **Αληθινός**, όπως θα μπορούσε να πει κανείς, **και αξιοπίστος, γιατί στον κατάλληλο καιρό πραγματοποιήθηκαν όλα όσα λέχθηκαν**. Ἡ λοιπόν αυτό εννοεί, ή ότι επικράτησε και οι απειλές πραγματοποιούνταν· ή «λόγο» εννοεί **τα προστάγματα**. Γιατί οι ἄγγελοι, αποστελλόμενοι από τον Θεό, πρόσταζαν πολλά έξω από τον μωσαϊκό νόμο· όπως στην περίπτωση του «Κλαυθμώνα» [Κριτ. 2, 1: «Καὶ ἀνέβη ἄγγελος Κυρίου ἀπὸ Γαλαγάλ ἐπὶ τὸν Κλαυθμῶνα καὶ ἐπὶ Βαιθήλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· τάδε λέγει Κύριος· ἀνεβίβασα ὑμᾶς ἐξ Αἰγύπτου καὶ εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατέρας ὑμῶν, καὶ εἶπα· οὐ διασκεδάσω τὴν διαθήκην μου τὴν μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα (: Ἄγγελος Κυρίου ἀνέβηκε ἀπὸ τα Γάλαλα σε μια τοποθεσία την οποία ονόμαζαν Κλαυθμώνα και στη Βαιθήλ, όπου κατοικούσαν οι Ισραηλίτες, και εἶπε σε αυτούς: «Αὐτά λέγει ο Κύριος: “Σας ἐβγάλα ελευθέρους ἀπὸ την Αἴγυπτο και σας οδήγησα στη χώρα αυτή, για την οποία ορκίστηκα στους προπάτορές σας και εἶπα: Οὐδέποτε θα αθετήσω τη συμφωνία μου με εσάς”»)»], των Κριτών και του Σαμψών. Γι' αυτό λοιπόν δεν εἶπε «νόμος», αλλά «λόγος». Και νομίζω πως ίσως το λέγει αυτό για να δηλώσει με αυτό **μάλλον τα όσα οικονομήθηκαν μέσω ἀγγέλων**. Τι λοιπόν θα πούμε; **Ότι παραβρίσκονταν τότε οι ἄγγελοι που είχαν αναλάβει το ισραηλιτικό ἔθνος, και αυτοί ἔκαναν τις σάλπιγγες και τα ἄλλα, τη φωτιά, τον γνόφο**.

«Και κάθε παράβασή του», λέγει, «και παρακοή τιμωρήθηκε δίκαια με την ανάλογη τιμωρία». Όχι η μία και η ἄλλη όχι, αλλά **κάθε** παράβαση και παρακοή. Τίποτε δεν ἔμεινε χωρίς ανταπόδοση, λέγει, αλλά: «ἔλαβε δίκαιη **ανταπόδοση**», αντί να πει «τιμωρία». Και γιατί εἶπε έτσι; Ἐτσι συνηθίζει ο Παύλος, να μην κάνει μεγάλη διάκριση στις λέξεις, αλλά αδιάφορα και σε εὐφημα πράγματα να χρησιμοποιεῖ κακόχη· όπως και αλλού λέγει: «λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ (: και ὅταν λέω οχυρώματα, δεν εννοώ πύργους ή φρούρια υλικά, αλλά πνευματικά. Δηλαδή ανατρέπουμε συλλογισμούς πονηρὺς και κάθε υψηλοφροσύνη που υψώνεται σαν πύργος και εμποδίζει τους ανθρώπους να γνωρίσουν τον αληθινό Θεό. Ακόμη με τα ὅπλα μας κατανικούμε σαν ἄοπλο και παραδομένο αιχμάλωτο κάθε ανθρώπινη επινόηση και σοφιστεία, και οδηγούμε ὅσους παραπλανώνται ἀπὸ αυτές στο να υπακούσουν στον Χριστό)» [Β' Κορ. 10, 5].

Και πάλι αλλού ανέφερε **την ανταμοιβή** αντί για την κόλαση, και εδώ καλεί **μισθό την τιμωρία**. «Εἶπερ δίκαιον παρὰ Θεῶ, ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν (: θα αξιωθεῖτε πράγματι με τα παθήματα αυτά να κληρονομήσετε τη βασιλεία του Θεοῦ, αφού εἶναι δίκαιο βέβαια για τον Θεό να ανταποδώσει θλίψη σε ὅσους σας θλίβουν)» [Β' Θεσ. 1, 6], λέγει. Δηλαδή **δεν χάθηκε η δικαιοσύνη, αλλά την εφάρμοσε ο Θεός και ἔστρεψε την τιμωρία σε αυτούς που**

αμάρτησαν. Όμως τα αμαρτήματα δεν γίνονται όλα στα φανερά, εκτός αν παραβιαστούν οι εντολές.

«Πώς λοιπόν εμείς», λέγει, «θα ξεφύγουμε την τιμωρία, εάν αμελήσουμε μια τόσο μεγάλη και σπουδαία σωτηρία;» [Εβρ. 2, 3]. Με αυτό δήλωσε ότι δεν ήταν μεγάλη εκείνη η σωτηρία. Και σωστά πρόσθεσε και το «**τόσο μεγάλη**». «Γιατί», λέγει, «δεν θα μας σώσει τώρα από πολέμους, ούτε θα μας δώσει τη γη και τα αγαθά της, αλλά θα καταργηθεί ο θάνατος, θα αφανιστεί ο διάβολος, θα μας δοθεί η βασιλεία των ουρανών, η αιώνια ζωή». Όλα λοιπόν αυτά τα δήλωσε με συντομία λέγοντας: «αν αμελήσουμε για μια τόσο μεγάλη σωτηρία». Στη συνέχεια προσθέτει και το αξιόπιστο: «**ήτις αρχήν λαβοῦσα λαλειῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου (: τη σωτηρία αυτή δεν μας τη γνωστοποίησαν κάποιοι άγγελοι, όπως έγινε στον νόμο, αλλά αφού άρχισε να την κηρύττει ο ίδιος ο Κύριος)**» [Εβρ. 2, 3]. Δηλαδή **από την ίδια την πηγή έχει την αρχή της· δεν τη διαβίβασε στη γη άνθρωπος, ούτε κτιστή δύναμη, αλλά ο ίδιος ο Μουογενής.**

«**ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη (: τη σωτηρία αυτή δεν μας τη γνωστοποίησαν κάποιοι άγγελοι, όπως έγινε στον νόμο, αλλά αφού άρχισε να την κηρύττει ο ίδιος ο Κύριος, μας την παρέδωσαν ως αληθινή και αξιόπιστη οι άγιοι Απόστολοι που την άκουσαν κατευθείαν από το στόμα του Κυρίου)**». Τι σημαίνει «**ἐβεβαιώθη**»; **Πιστεύτηκε ή πραγματοποιήθηκε.** «Γιατί», λέγει, «έχουμε τον αρραβώνα· δηλαδή δεν έσβησε, δεν έληξε, αλλά εξακολουθεί να ισχύει και να επικρατεί». Και η αιτία είναι η ενέργεια της θείας δύναμης. Τι σημαίνει «**ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων**»; Δηλαδή, **εκείνοι που την άκουσαν από τον Κύριο, αυτοί μας τη βεβαίωσαν. Αυτό είναι μεγάλο και αξιόπιστο.**

Το ίδιο λέγει και ο Λουκάς στην αρχή του Ευαγγελίου: «**καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου (: όπως μας τα παρέδωσαν με την προφορική τους διδασκαλία εκείνοι που από την αρχή του μεσσιακού έργου του Σωτήρος έγιναν αυτόπτες μάρτυρες του Ιησού Χριστού και υπηρέτες του κηρύγματός Του)**» [Λουκά 1, 2]. Πώς λοιπόν βεβαιώθηκε; «**Και τι γίνεται**», αναρωτιέται ίσως κάποιος, «**αν τα έπλασαν εκείνοι που τα άκουσαν;**» Αναιρώντας λοιπόν αυτό και δείχνοντας πως η χάρη δεν είναι ανθρώπινη, πρόσθεσε: «**συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ (: και μαζί με τη μαρτυρία των Αποστόλων πρόσθεσε τη μαρτυρία Του και ο ίδιος ο Θεός)**». **Αν δηλαδή τα έπλασαν εκείνοι, δεν θα ήταν δυνατό να δώσει μαρτυρία σε αυτούς ο Θεός. Μαρτυρούν δηλαδή εκείνοι, μαρτυρεί όμως και ο Θεός.**

Πώς μαρτυρεί ο Θεός; Όχι με λόγο ούτε με φωνή (γιατί ήταν και αυτό αξιόπιστο), αλλά πώς; «**Σημείοις τε καὶ τέρασι καὶ ποικίλαις δυνάμεσι (: ο Θεός επιβεβαίωσε το κήρυγμα των Αποστόλων με θαύματα και καταπληκτικά έργα και ποικίλες υπερφυσικές δυνάμεις)**». Σωστά ανέφερε το «**καὶ ποικίλαις**

*δυνάμεσι (: και ποικίλες υπερφυσικές δυνάμεις)», για να δηλώσει **την αφθονία των χαρισμάτων**, πράγμα που δεν έγινε στους προηγούμενους, ούτε έγιναν **τόσα θαύματα και τόσο διαφορετικά**. Δηλαδή δεν πιστέψαμε απλώς σε εκείνους -τους αποστόλους-, αλλά με σημεία και τέρατα. Επομένως, δεν πιστεύουμε σε εκείνους, αλλά **στον ίδιο τον Θεό**. «καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν (: και θεία χαρίσματα, τα οποία το Ἅγιο Πνεῦμα διαμοίραζε στους πιστούς σύμφωνα με το θέλημά Του)». Τι λοιπόν σημαίνει αυτό, τη στιγμή που και οι γόητες κάνουν θαύματα και οι Ιουδαίοι έλεγαν ότι με τη δύναμη του Βεελζεβούλ ο Χριστός βγάζει τα δαιμόνια; Αλλά δεν κάνουν τέτοια θαύματα· γι' αυτό είπε: «καὶ ποικίλαις δυνάμεσι». Γιατί **εκείνα δεν ήταν δύναμη, αλλά αδυναμία και φαντασία και μάταια πράγματα**. Γι' αυτό είπε: «με τον διαμοιρασμό των χαρισμάτων του αγίου Πνεύματος, σύμφωνα με το θέλημά Του».*

Εδώ νομίζω πως υπονοεί και κάτι άλλο. Φυσικό δηλαδή ήταν να μην υπήρχαν εκεί πολλοί με χαρίσματα και να είχαν εκλείψει αυτά, επειδή αυτοί έγιναν νωθρότεροι. Για να τους παρηγορήσει και σε αυτό και για να μην τους αφήσει να πέσουν, ανάθεσε τα πάντα στη θέληση του Θεού. «Αυτός», λέγει, «ξέρει τι συμφέρει στον καθένα και έτσι καταμερίζει τη χάρη», πράγμα που κάνει και στην προς Κορινθίους λέγοντας: «*ὕννι δὲ ὁ Θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν (: τώρα όμως ο Θεός σοφά τοποθέτησε στο σώμα καθένα από τα μέλη ακριβώς όπως θέλησε σύμφωνα με την αγαθότητα και την πανσοφία Του, πάντοτε το συμφέρον και την εξυπηρέτηση ολόκληρου του σώματος)*» [1: Α' Κορ. 12, 18], και «*Ἐκάστῳ δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον (: δίνεται λοιπόν στον καθένα το χάρισμα με το οποίο φανερώνεται η ενέργεια του Αγίου Πνεύματος, για να υπηρετηθεί το συμφέρον και η ωφέλεια όλων των μελών της εκκλησίας)*» [1: Α' Κορ. 12, 7].

Δείχνει ότι **το χάρισμα δίνεται σύμφωνα με τη θέληση του Πατέρα**. Πολλές φορές όμως πολλοί δεν έλαβαν χάρισμα από ακάθαρτο και νωθρό βίο, και μερικές φορές, αν και είχαν καλό και καθαρό βίο, δεν έλαβαν· για ποιο λόγο; Για να μην εκτραπούν, να μην υπερηφανευτούν, να μη γίνουν ραθυμότεροι, να μην αλαζονευτούν περισσότερο. Γιατί αν και χωρίς χάρισμα η ίδια η συνείδηση του καθαρού βίου μπορεί να οδηγήσει σε έπαρση, πολύ περισσότερο όταν υπάρχει και η χάρη. Ὡστε τα χαρίσματα δίνονταν περισσότερο στους ταπεινούς και στους απλοϊκούς και πιο πολύ στους απλοϊκούς· γιατί λέγει: «*καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας (: και όλοι κάθε μέρα σύχναζαν στο ιερό με ακούραστο ζήλο και με μια ψυχή. Και αφού έκοβαν άρτο στα σπίτια όπου συναθροίζονταν σε κοινά τραπέζια, έπαιρναν την τροφή που τους προσφερόταν, κι έτρωγαν με καρδιά γεμάτη από αγαλλίαση και με παιδική ειλικρίνεια και απλότητα)*» [Πράξ. 2, 46]. Πραγματικά και με τον τρόπο αυτόν τους προέτρεψε περισσότερο· και αν ήταν

ραθυμότεροι, τους παρακίνησε.

Γιατί αυτός που είναι ταπεινός και δεν έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του γίνεται πιο επιμελής, όταν λάβει ένα χάρισμα, επειδή το έλαβε χωρίς να αξίζει και επειδή θεωρεί τον εαυτό του ανάξιο γι' αυτό. Αυτός όμως που νομίζει ότι έχει κατορθώσει κάτι, θεωρεί ότι το πράγμα είναι οφειλή προς αυτόν και φουσκώνει από αλαζονεία. Ωστε ο Θεός οικονομεί το πράγμα αυτό όπως συμφέρει. Αυτό μπορεί να το δει κανείς να συμβαίνει και στην εκκλησία· γιατί άλλος μπορεί να κηρύττει και άλλος ούτε το στόμα του μπορεί να ανοίξει. **Κανείς λοιπόν ως μη λυπάται γι' αυτό**, γιατί «*ἐκάστω δὲ δίδοται ἢ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον (: δίνεται λοιπόν στον καθένα το χάρισμα με το οποίο φανερώνεται η ενέργεια του Αγίου Πνεύματος, για να υπηρετηθεί το συμφέρον και η ωφέλεια όλων τω μελών της εκκλησίας)*» [: Α' Κορ. 12, 7]. Αν δηλαδή ένας οικοδεσπότης γνωρίζει τι να εμπιστευτεί στον καθένα, **πολύ περισσότερο ο Θεός που γνωρίζει καλά τον νου των ανθρώπων και ξέρει τα πάντα πριν γεννηθούν αυτοί. Ένα είναι μόνο το άξιο λύπης, η αμαρτία, και κανένα άλλο.**

Μην πεις «γιατί δεν έχω χρήματα;» ή «αν είχα, θα έδινα στους φτωχούς». Δεν ξέρεις, αν είχες, αν δεν ήσουν και περισσότερο πλεονέκτης· τώρα βέβαια τα λες αυτά, αλλά όταν τα αποκτήσεις, θα γίνεις άλλος άνθρωπος. Γιατί και όταν είμαστε χορτασμένοι νομίζουμε πως μπορούμε να νηστεύουμε· όταν όμως αφήσουμε να περάσει ένα μικρό χρονικό διάστημα μάς έρχεται άλλη σκέψη. Πάλι, όταν δεν είμαστε μεθυσμένοι νομίζουμε πως μπορούμε να νικήσουμε το πάθος της μέθης· όταν όμως μας κυριέψει, δεν έχουμε πια την ίδια γνώμη. Μην πεις: «γιατί δεν έχω το χάρισμα της διδασκαλίας;» ή «αν το είχα, θα οικοδομούσα πάρα πολλούς». Δεν ξέρεις, αν το είχες, μήπως απέβαινε προς καταδίκη σου, μήπως ο φθόνος ή η οκνηρία γίνονταν αιτία να κρυβεί το τάλαντο. Τώρα βέβαια είσαι απαλλαγμένος απ' όλ' αυτά και αν δεν δώσεις την κανονισμένη μερίδα τροφής δεν κατηγορείσαι, τότε όμως θα γίνεις υπεύθυνος για άπειρα πράγματα.

Άλλωστε ούτε τώρα είσαι έξω από το χάρισμα. **Δείξε στο μικρό, ποιος θα ήσουν αν είχες το χάρισμα εκείνο**· γιατί λέγει ο Κύριος: «*εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; (: εἰάν λοιπόν στον άδικο πλούτο δεν φανήκατε αξιόπιστοι και τίμιοι, αλλά τον διαχειριστήκατε εγωιστικά και αντίθετα με το θέλημα του Θεού που σας τον εμπιστεύτηκε, τον αληθινό και αιώνιο πλούτο της βασιλείας ποιος θα σας τον εμπιστευθεί; Κανείς)*» [Λουκά 16, 11]. Δείξε όπως η χήρα· γιατί δύο οβολούς είχε εκείνη και όλα όσα είχε τα έδωσε.

Ζητάς χρήματα; Δείξε ότι περιφρονείς τα λίγα, για να σου εμπιστευτώ και

για τα πολλά· αν όμως δεν περιφρονείς αυτά, πολύ περισσότερο δεν θα περιφρονήσεις και εκείνα. Πάλι, στον λόγο δείξε ότι χρησιμοποιείς όπως πρέπει την παραίνεση και τη συμβουλή. Δεν έχεις την εξωτερική ευγλωττία; Δεν έχεις πλούτο νοημάτων; Αλλά όμως ξέρεις αυτά τα κοινά. Έχεις παιδί, γείτονα, φίλο, αδελφό, συγγενείς. Αν δεν μπορείς να βγάλεις δημόσια στην εκκλησία μακρό λόγο, μπορείς να τους συμβουλευτείς αυτούς ιδιαιτέρως. Εδώ δεν χρειάζεται η ρητορεία ούτε πολλά λόγια· δείξε σε αυτούς ότι, αν είχες ευγλωττία λόγου, δεν θα αδιαφορούσες. **Αν στο μικρό δεν φροντίζεις, πώς θα σου εμπιστευτώ για το μεγάλο;** Το ότι λοιπόν αυτό το μπορεί ο καθένας, άκουσε πώς το επέτρεψε ο Παύλος και στους λαϊκούς: «*Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους (: αφού λοιπόν έχουμε τέτοιον υψηλό προορισμό, γι' αυτό να προτρέπετε ο ένας τον άλλον)*», λέγει, «*καὶ οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε (: και να οικοδομείτε στην αρετή ο καθένας σας τον κάθε έναν ξεχωριστά, όπως άλλωστε και ήδη το κάνετε)*» [Α' Θεσ. 5, 11]· και Α' Θεσ. 4, 18: «*Ὡστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις (: αφού λοιπόν τα πιστεύετε και τα ξέρετε αυτά για τους πεθαμένους, να παρηγορεῖτε ο ένας τον άλλο με τους λόγους αυτούς της ελπίδας που σας γράφω)*»].

Ο Θεός γνωρίζει πώς να μοιράσει στον καθένα τα χαρίσματα. Μήπως είσαι εσύ καλύτερος από τον Μωυσή; Άκουσε πώς δυσανασχετεί. «*Μὴ ἐγὼ (: Μήπως εγώ)*», λέγει, «*ἐν γαστρὶ ἔλαβον πάντα τὸν λαὸν τοῦτον, ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτούς, ὅτι λέγεις μοι, λάβε αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον σου, ὡσεὶ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλάζοντα, εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσας τοῖς πατράσιν αὐτῶν; (: μήπως εγώ συνέλαβα στην κοιλιά μου όλον αυτόν τον λαό ή εγώ τον γέννησα, ώστε να μου λες: πάρε αυτόν τον λαό στην αγκαλιά σου, όπως η τροφός παίρνει στην αγκαλιά της το νήπιο που θηλάζει και οδήγησέ τους στη γη, την οποία ορκίστηκες στους πατέρες τους;)*» [Αριθμ. 11, 12]. Και τι έκαμε ο Θεός; Αφαίρεσε απ' αυτόν τη χάρη και την έδωσε στους άλλους, δείχνοντας ότι ούτε όταν βάσταζε τον λαό ήταν δικό του το χάρισμα, αλλά του Πνεύματος. **Αν είχες το χάρισμα πολλές φορές θα υπερηφανευόσουν, πολλές φορές θα είχες παρεκτραπεί· δεν ξέρεις εσύ τον εαυτό σου, όπως σε ξέρει ο Θεός.** Ας μη λέμε: «*σε τι αποβλέπει αυτό και γιατί γίνεται αυτό*». **Όταν οικονομεί ο Θεός, ας μην Του ζητούμε ευθύνες.** Γιατί αυτό είναι γνώρισμα της χειρότερης ασέβειας και ανοησίας. **Δούλοι είμαστε και μάλιστα δούλοι που διαφέρουμε πολύ από τον Κύριο και δεν γνωρίζουμε αυτά που συμβαίνουν κάθε ημέρα.**

Ας μην περιεργαζόμαστε την απόφαση του Θεού, αλλά εκείνο που μας έδωσε ας το διατηρούμε, είτε είναι μικρό είτε είναι το πιο ασήμαντο, και οπωσδήποτε θα προκόψουμε. Η καλύτερα, τίποτε δεν είναι μικρό από τις δωρεές του Θεού. Στενοχωριέσαι γιατί δεν έχεις το χάρισμα της διδασκαλίας; Πες μου λοιπόν, τι νομίζεις πως είναι μεγαλύτερο, το χάρισμα της διδασκαλίας ή το χάρισμα της θεραπείας ασθενειών; Ασφαλώς το δεύτερο. Τι όμως, δεν νομίζεις πως από τη θεραπεία των ασθενειών μεγαλύτερο είναι το να ανοίγει κανείς τα μάτια των τυφλών; Δεν νομίζεις πως μεγαλύτερο είναι να ανασταίνει νεκρούς; Και πες μου

ακόμη, δεν νομίζεις πως είναι μεγαλύτερο το να κάνει αυτό με σκιές και σουδάρια, από το να το κάνει με λόγια; Τι λοιπόν, θέλεις, πες μου, να ανασταίνεις νεκρούς με σκιές και σουδάρια ή να έχεις το χάρισμα της διδασκαλίας; Οπωσδήποτε θα πεις το πρώτο, να ανασταίνεις δηλαδή νεκρούς με σκιές και σουδάρια.

Αν λοιπόν σου δείξω πως πολύ ανώτερο από αυτό είναι άλλο χάρισμα, και ενώ μπορεί να το λάβεις δεν το λαμβάνεις, και γι' αυτό δικαίως χάνεις και αυτά, τι θα πεις; Αλλά το χάρισμα αυτό είναι δυνατό να το έχει όχι ένας ούτε δύο, αλλά όλοι οι άνθρωποι. Ξέρω ότι αισθανθήκατε κατάπληξη και μεγάλη απορία, αφού πρόκειται να ακούσετε ότι **μπορείτε να έχετε χάρισμα ανώτερο από το να ανασταίνετε νεκρούς, να ανοίγετε τα μάτια των τυφλών και να κάνετε εκείνα που γίνονται και στην εποχή των αποστόλων· και ίσως το θεωρείτε αυτό αναξιόπιστο. Ποιο λοιπόν είναι αυτό το χάρισμα; Η αγάπη.** Όμως πιστέψτε με, γιατί ο λόγος αυτός δεν είναι δικός μου, αλλά του Χριστού, που μιλάει μέσω του Παύλου. Τι λοιπόν λέγει; «*Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι (: επιδιώκετε λοιπόν με ζήλο τα χαρίσματα που φέρνουν μεγαλύτερη ωφέλεια, και γι' αυτό είναι και ανώτερα. Και τώρα σας δείχνω ένα πολύ ανώτερο ακόμα δρόμο, και μέσο ἔξοχο και υπέροχο, με το οποίο αποκτώνται τα καλύτερα χαρίσματα. Και το μέσο αυτό είναι η αγάπη)*» [Α' Κορ. 12, 31].

Τι σημαίνει «και έναν πολύ ανώτερο δρόμο»; Αυτό που λέγει σημαίνει το εξής: οι Κορίνθιοι τότε υπερηφανεύονταν για τα χαρίσματα και όσοι είχαν το χάρισμα να μιλούν διάφορες γλώσσες, το μικρότερο χάρισμα, φέρονταν αλαζονικά στους άλλους. Λέγει λοιπόν: «*Θέλετε γενικά χαρίσματα; Εγώ σας δείχνω έναν δρόμο χαρισμάτων, όχι απλώς ανώτερο, αλλά πολύ ανώτερο*». Στη συνέχεια λέγει: «*Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ χῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον· καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι (: εἰάν υποθέσουμε ότι μιλώ τις γλώσσες των ανθρώπων και των αγγέλων, δεν ἔχω όμως αγάπη μοιάζω με τον άψυχο χαλκό που βουίζει όταν τον χτυπούν, ή με το κύμβαλο που βγάζει μεγάλο θόρυβο χωρίς κάποια σημασία· και αν ἔχω το χάρισμα της προφητείας και γνωρίζω όλα τα μυστικά και τα σχέδια των βουλών του θεού και ἔχω ὅλη την γνώση που μπορεί να αποκτήσει ο άνθρωπος, και αν ἔχω ὅλη την πίστη ὥστε και να μετακινώ ακόμη βουνά, δεν ἔχω όμως αγάπη δεν είμαι τίποτε)*» [Α' Κορ. 13, 1-2].

Είδες χάρισμα; Λοιπόν ζήλεψε αυτό το χάρισμα. Αυτό είναι ανώτερο από το να ανασταίνεις νεκρούς· αυτό είναι πολύ καλύτερο από όλα τα άλλα. Και ότι το πράγμα είναι έτσι, άκουσε τι λέγει ο Χριστός μιλώντας στους μαθητές: «*ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις (: απ' αυτό θα μάθουν όλοι ότι είστε δικοί μου μαθητές, από το αν δηλαδή έχετε αγάπη μεταξύ σας. Η*

αγάπη αυτή θα σας εξασφαλίσει την αναγνώριση, τον σεβασμό και την εκτίμηση των ανθρώπων περισσότερο από τη θαυματουργική σας δράση)» [Ιω. 13, 35].

Στη συνέχεια, για να δείξει με ποιο πράγμα, δεν ανέφερε τα θαύματα, αλλά τι; «Αν έχετε αγάπη μεταξύ σας». Και πάλι προς τον Πατέρα λέγει: «*ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας* (: Σε παρακαλώ για όλους αυτούς, για να είναι όλοι ένα με την αγάπη και την ομοφροσύνη που θα κυριαρχεί μεταξύ τους. Όπως εσύ, Πάτερ, είσαι ενωμένος με Εμένα κι εγώ ενωμένος με Εσένα, επειδή έχουμε και οι δύο την ίδια ουσία και φύση, έτσι σε παρακαλώ να είναι κι αυτοί ένα έχοντας κοινωνία και ένωση με μας, για να πιστέψει ο κόσμος ότι Εσύ με απέστειλες. Και θα το πιστέψει ο κόσμος που είναι διαιρεμένος και διχασμένος, καθώς θα βλέπει το καταπληκτικό αυτό θαύμα της ενότητας και συμφωνίας των πιστών στο πρόσωπό μου)» [Ιω. 17, 21].

Και Αυτός έλεγε προς τους μαθητές Του: «*ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους* (: και σας δίνω γι' αυτό νέα εντολή: Να αγαπάτε δηλαδή ο ένας τον άλλο. Όπως εγώ σας αγάπησα, έτσι κι εσείς να αγαπιέστε μεταξύ σας)» [Ιω. 13, 34]. Από εκείνους λοιπόν που ανασταίνουν νεκρούς, αυτός είναι πιο σεβαστός και πιο λαμπρός. Και σωστά. Γιατί **εκείνο το χάρισμα ανήκει ολόκληρο στη χάρη του Θεού, ενώ αυτό και στη δική σου προσπάθεια**. Αυτό πράγματι είναι γνώρισμα του Χριστιανού· **αυτό δείχνει τον μαθητή του Χριστού, αυτόν που βασανίζεται, αυτόν που δεν έχει κανένα κοινό στη γη. Χωρίς αυτό ούτε το μαρτύριο μπορεί να ωφελήσει σε κάτι.**

Και για να μάθεις, πρόσεχε αυτό καλά. Ο Παύλος έλαβε δύο ή καλύτερα τρεις κορυφαίες αρετές, να ενεργεί θαύματα, να γνωρίζει τα πάντα, να ζει ενάρετα, **χωρίς την αγάπη όμως είπε ότι αυτά δεν είναι τίποτε**. Και πώς αυτά δεν αξίζουν τίποτε, εγώ θα το πω. «*Καὶ ἐὰν ψωμίσω* (: και αν διαθέσω)», λέγει, «*πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι* (: όλα τα υπάρχοντά μου για να θρέψω με ψωμί τους φτωχούς, και αν παραδώσω το σώμα μου για να καώ, δεν έχω όμως αγάπη, δεν ωφελούμε σε τίποτε από τις θυσίες αυτές)» [Α' Κορ. 13, 3]. Γιατί **είναι δυνατό και όταν ακόμη μοιράζει και προσφέρει κανείς τα χρήματά του, να μην έχει αγάπη**. Αυτά όμως σας λέχθηκαν ικανοποιητικά στο μέρος περί της αγάπης, και εκεί παραπέμπω τους αναγνώστες. Τώρα όμως, όπως είπα, **ας επιθυμήσουμε με ζήλο αυτό το χάρισμα, ας αγαπήσουμε ο ένας τον άλλον, και δεν θα χρειαστούμε τίποτε άλλο για την επίτευξη της αρετής, αλλά όλα σε μας θα είναι εύκολα χωρίς κόπους και όλα θα τα κατορθώσουμε πολύ γρήγορα.**

Αλλά να και τώρα, λέγει, αγαπάμε ο ένας τον άλλον· γιατί ο ένας έχει δύο ή τρεις

φίλους και ο άλλος τέσσερις. Αυτός όμως δεν είναι αγάπη για τον Θεό, αλλά για να αγαπιέται κανείς ο ίδιος, ενώ η αγάπη για τον Θεό δεν έχει αυτήν την αρχή, αλλά αυτός **θα συμπεριφέρεται σε όλους σαν να ήταν αδελφοί του· τους ομοπίστους, επειδή είναι γνήσιοι αδελφοί, θα τους αγαπάει, ενώ τους αιρετικούς, τους ειδωλολάτρες και τους Ιουδαίους, επειδή είναι αδελφοί κατά τη φύση αλλά φαύλοι και αχρείοι, θα τους ευσπλαχνίζεται, θα λιώνει και θα κλαίει γι' αυτούς.**

Με αυτό θα γίνουμε όμοιοι με τον Θεό, αν τους αγαπάμε όλους, ακόμη και τους εχθρούς μας, και όχι αν κάνουμε θαύματα. Γιατί και τον Θεό του θαυμάζουμε και όταν ενεργεί θαύματα, Τον θαυμάζουμε όμως πολύ περισσότερο όταν κάνει φιλανθρωπίες και όταν δείχνει ανεξικακία. Εάν λοιπόν και στην περίπτωση του Θεού αυτό είναι πολύ αξιοθαύμαστο, πολύ περισσότερο στην περίπτωση των ανθρώπων είναι ολοφάνερο ότι αυτό μας καθιστά αξιοθαύμαστους. Αυτό λοιπόν ας ποθήσουμε με ζήλο. Έτσι δεν θα έχουμε τίποτε λιγότερο από τον Παύλο και τον Πέτρο και από εκείνους που ανέστησαν άπειρους νεκρούς, έστω και αν δεν μπορούμε να σβήσουμε πυρετό. Χωρίς την αγάπη όμως και αν ακόμη ενεργήσουμε μεγαλύτερα θαύματα από τους αποστόλους και αν ρισκοκινδυνέψουμε άπειρες φορές για χάρη της πίστης, δεν θα έχουμε κανένα όφελος. Και αυτά δεν τα λέγω εγώ, αλλά τα γνωρίζει καλά εκείνος ο τρόφιμος της αγάπης. Σε εκείνον λοιπόν ας πιστεύουμε.

Έτσι ασφαλώς θα μπορέσουμε να επιτύχουμε τα αγαθά που μας έχει υποσχεθεί ο Θεός, στα οποία είθε να μετάσχουμε όλοι μας, με τη χάρη και τη φιλανθρωπία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, μαζί με τον οποίο στον Πατέρα και συγχρόνως στο Άγιο Πνεύμα ανήκει η δόξα, η δύναμη και η τιμή, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Δ΄

«Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν, διεμαρτύρατο δὲ πού τις λέγων· τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; (: Πρέπει λοιπόν να προσέξουμε πολύ Ποιος είναι Αυτός που μας κήρυξε τη σωτηρία αυτή· διότι ο Θεός δεν υπέταξε σε αγγέλους τον νέο κόσμο που θα εγκαθίδρυε ο Μεσσίας, και για τον οποίο μιλούμε, αλλά τον υπέταξε στον ίδιο τον Μεσσία. Έδωσε μάλιστα τη μαρτυρία του κάποιος σε ένα σημείο της Αγίας Γραφής και είπε: «Κύριε, ποια αξία έχει ο άνθρωπος ώστε να τον θυμάσαι, ή ο απόγονος του ανθρώπου, ώστε να τον

επισκέπτεσαι και να φροντίζεις γι' αυτόν;")» [Εβρ. 9, 5-6]

Θα ήθελα να ξέρω καλά, αν μερικοί ακούνε με την ανάλογη προσοχή τα λεγόμενα, ή μήπως ρίχνω τα σπέρματα στον δρόμο· θα μιλήσω έστω και αν δεν ακούει κανείς εξαιτίας του φόβου που απειλείται από τον Σωτήρα. «*Διακήρυξε*», λέγει, «*στον λαό αυτόν, και αν δεν ακούσουν, εσύ θα είσαι ανεύθυνος*». Αν όμως ήμουν βέβαιος για το δικό σας ενδιαφέρον, δεν θα ομιλούσα μόνο από φόβο, αλλά θα το έκανα και με ευχαρίστηση. **Τώρα όμως, αν και δεν ακούει κανείς και το πράγμα για μένα είναι ακίνδυνο, αφού κάνω με το παραπάνω ό,τι εξαρτάται από μένα, ο κόπος δεν γίνεται με ευχαρίστηση.** Γιατί ποιο το όφελος, όταν δεν κατηγορούμαι βέβαια εγώ, αλλά δεν ωφελείται κανείς;

Αν όμως θελήσουν να προσέχουν μερικοί, δεν θα κερδίσω τόσο από το ότι δεν θα επιτιμηθώ, **όσο από τη δική σας προκοπή**. Πώς λοιπόν θα το γνωρίσω αυτό; Όταν συναντήσω ιδιαιτέρως όσους από σας παρατηρήσω ότι δεν προσέχουν πολύ, θα τους ρωτήσω και αν βρω ότι κατέχουν κάποια από τα λεχθέντα (δεν λέγω όλα, γιατί αυτό δεν είναι πολύ εύκολο για σας), αλλά **και αν ακόμη κατέχουν λίγα από τα πολλά, είναι ολοφάνερο πως στη συνέχεια ούτε για τα πολλά θα αμφιβάλλω**. Και έπρεπε βέβαια χωρίς δική μου προειδοποίηση και χωρίς δική σας προφύλαξη να σας ρωτήσω, αλλά όμως είναι ευχάριστο αν μπορέσω και έτσι να επιτύχω αυτό· ή καλύτερα και έτσι μπορώ χωρίς δική σας προφύλαξη να σας κάνω την ερώτηση.

Για το ότι λοιπόν θα σας ρωτήσω, σας το προείπα. Πότε όμως θα σας ρωτήσω, δεν το φανερώνω ακόμη· ίσως σήμερα, ίσως αύριο, ίσως ύστερα από είκοσι ή τριάντα ημέρες, ίσως όμως ύστερα από λιγότερες και ίσως ύστερα από περισσότερες. Έτσι και ο Θεός έκαμε άγνωστη την ημέρα του θανάτου μας. Και ούτε αν συμβεί σήμερα ή αύριο, ούτε αν συμβεί ύστερα από έναν ολόκληρο χρόνο ή ύστερα από περισσότερα χρόνια επέτρεψε να μας είναι γνωστή, **ώστε με το άγνωστο της προσδοκίας να κρατάμε τον εαυτό μας πάντοτε στην αρετή**. Και ότι θα πεθάνουμε το είπε, πότε όμως δεν το είπε. Έτσι και εγώ είπα ότι θα ρωτήσω, δεν πρόσθεσα όμως πότε, θέλοντας να φροντίζετε γι' αυτό πάντοτε. Και ας μη λέγει κανείς ότι τα άκουσα αυτά πριν από τέσσερις ή πέντε ή και περισσότερες εβδομάδες και δεν μπορώ να τα θυμάμαι. Γιατί έτσι θέλω να τα κατέχει αυτά ο ακροατής, ώστε να τα θυμάται πάντοτε και να μην ξεχνάει, ούτε να περιφρονεί τα λεγόμενα. Θέλω λοιπόν να κατέχετε, όχι για να τα πείτε σε μένα, αλλά **για να κερδίσετε εσείς**· και αυτό είναι που ενδιαφέρει εμένα. Αλλά επειδή είπα όσα έπρεπε να πω για να σας προφυλάξω, είναι ανάγκη πλέον να έρθω στη συνέχεια.

Τι λοιπόν πρόκειται να πούμε σήμερα; «*Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε (: Πρέπει λοιπόν να προσέξουμε πολύ ποιος είναι αυτός που μας κήρυξε τη σωτηρία αυτή· διότι ο Θεός δεν υπέταξε σε αγγέλους)*», λέγει, «*τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς*

λαλοῦμεν (: τον νέο κόσμο που θα εγκαθίδρυε ο Μεσσίας, και για τον οποίο μιλούμε, αλλά **τον υπέταξε στον ίδιο τον Μεσσία**)» [Εβρ. 2, 5]. Άραγε μήπως μιλάει για κάποιον άλλον κόσμο; Δεν είναι δυνατόν, αλλά μιλάει γι' αυτόν. Γι' αυτό και πρόσθεσε «για τον οποίο μιλάμε», για να μην αφήσει τον νου να πλανηθεί και να επιζητεί κάποιον άλλον κόσμο.

Πώς λοιπόν τον ονομάζει μελλοντικό; Όπως και αλλού λέγει: «ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, ὅς ἔστι τύπος τοῦ μέλλοντος (: αλλά όμως, ενώ δεν υπήρχε νόμος, παρόλα αυτά, από τον Αδάμ μέχρι τον Μωυσή ο θάνατος κατακυριεύσε και τους απογόνους εκείνους του Αδάμ, που δεν αμάρτησαν με παράβαση ρητής εντολής του Θεού όπως ο Αδάμ, ο οποίος είναι τύπος του μελλοντικού νέου Αδάμ, του Ιησού Χριστού)» [Ρωμ. 5, 14], μιλώντας για τον Αδάμ και τον Χριστό στην προς Ρωμαίους επιστολή, καλώντας σε σύγκριση προς τους χρόνους του Αδάμ, μελλοντικό τον κατά σάρκα Χριστό (γιατί πραγματικά ήταν μελλοντικός)· έτσι και τώρα· επειδή είπε «ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ (: Κι όταν θα εισαγάγει με δόξα και δύναμη τον Υιό που γεννήθηκε από τον Πατέρα πριν δημιουργηθεί ὅλη η κτίση, για να κρίνει την οικουμένη, λέει: “Να τον προσκυνήσουν ὅλοι οι ἄγγελοι του Θεού”. Ο Υιός λοιπόν που έγινε ἄνθρωπος είναι Κύριος και των αγγέλων)» [Εβρ. 1, 6], για να μη νομίσεις ότι εννοεί άλλον κόσμο, το βεβαιώνει και από πολλά άλλα σημεία και από το ότι τον ονόμασε μελλοντικό. Γιατί **ήταν μελλοντικός ο κόσμος, ενώ ο Υιός του Θεού υπήρχε πάντοτε. Αυτόν λοιπόν τον μελλοντικό κόσμο δεν τον υπέταξε στους αγγέλους, αλλά στον Χριστό.** «Και ότι λέχτηκε για τον Υιό», λέγει, «είναι φανερό· γιατί κανείς δεν θα μπορούσε να πει ότι λέχθηκε για τους αγγέλους».

Ἐπειτα φέρνει και άλλη μαρτυρία και λέγει: «Διεμαρτύρατο δὲ πού τις λέγων (: ἔδωσε μάλιστα τη μαρτυρία του κάποιος σε ένα σημείο της Αγίας Γραφής και είπε)» [Εβρ.2,6]. Γιατί δεν ανέφερε το όνομα του προφήτη, αλλά το απέκρυψε; Και σε άλλες μαρτυρίες το κάνει αυτό· όπως όταν λέγει: «ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· (: και όταν θα εισαγάγει με δόξα και δύναμη τον Υιό που γεννήθηκε από τον Πατέρα πριν δημιουργηθεί ὅλη η κτίση, για να κρίνει την οικουμένη, λέει:», λέγει, «καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ (: Να Τον προσκυνήσουν ὅλοι οι ἄγγελοι του Θεού. Ο Υιός λοιπόν που έγινε ἄνθρωπος είναι Κύριος και των αγγέλων)» [Εβρ. 1, 6] και «ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν (: Εγώ θα είμαι Πατέρας στον Ιησού που έγινε ἄνθρωπος, και αυτός θα είναι σε μένα Υιός)» [Εβρ. 1, 5]. Και για τους αγγέλους βέβαια, λέγει: «Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα (: ο Θεός, ο οποίος κάνει τους αγγέλους του ταχυκίνητους και αιθέριους σαν τους ανέμους, και τους λειτουργούς που τον υπηρετούν λαμπρούς και δραστηκούς σαν την πύρινη φλόγα)» [Εβρ. 1, 7], ενώ για τον Υιό: «καὶ σὺ κατ' ἄρχάς,

Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί (: Εσύ, Κύριε, στην αρχὴ τῆς δημιουργίας στήριξες τὴ γῆ καὶ τὴν εδραίωσες μέσα στο ουράνιο στερέωμα, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἶναι οἱ ουρανοί)» [Εβρ. 1, 10].

Ἔτσι καὶ ἐδῶ λέγει: «Διεμαρτύρατο δὲ πού τις λέγων (: καὶ το διαβεβαίωσε αὐτό κάποιος που λέγει κάπου)» [Εβρ. 2, 6]. Αὐτό ακριβῶς, δηλαδή το να κρύβει καὶ να μὴν αναφέρει το ὄνομα αὐτοῦ που εἶπε τὴ μαρτυρία, ἀλλὰ να τὴν παρουσιάζει σαν να ἦταν διαδεδομένη καὶ πολὺ γνωστὴ, **νομίζω πως δείχνει ὅτι αὐτοὶ γνώριζαν πολὺ καλὰ τις Γραφές.** «Τί ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι μιμησκῆ αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτη αὐτόν; ἡλάττωσας αὐτόν βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέστησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ (: Τι εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ τόσο μικρὸς καὶ ἀφανὴς μπροστὰ στο μεγαλειώδες σ σύμπαν, ὥστε να καταδέχεσαι Εσύ να τον θυμάσαι; Ἢ τι εἶναι κάθε ἀπόγονος ἀνθρώπου, ὥστε να φροντίζεις Εσύ καὶ να μεριμνᾷς ὁλως ἰδιαιτέρως γι' αὐτόν; Τον ἐπλασες λίγο κατώτερο ἀπὸ τους ἀσώματους ἀγγέλους, ἀφού ἀπὸ τὴ μια μεριά τον προίκισες με τὴν εἰκόνα Σου, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁμως του ἔδωσες καὶ υλικὸ σῶμα. Ἀλλὰ τον στεφάνωσες συγχρόνως με δόξα καὶ τιμῇ, διότι τον ἀνέδειξες κυρίαρχο ὅλης τῆς φύσεως. Σε ὅλα τα ἐπὶ γῆς κτίσματά Σου τον ἐγκατέστησες βασιλέα. Ὑπέταξες τα πάντα κάτω ἀπὸ τους πόδες του. Ὅχι μόνο τα ἡμερα κτήνη, που διατρέφει γιὰ τις ἀνάγκες του, τα πρόβατα δηλαδή καὶ ὅλα τα βόδια, ἀλλὰ ἀκόμη ὑπέταξες σε αὐτόν καὶ τα ἀγρία ζῶα του ἀγροῦ)» [Ψαλμ. 8, 5-7].

Αὐτὰ ἀν καὶ λέχθησαν γιὰ ὅλους τους ἀνθρώπους, θα ταίριαζαν ὁμως καλύτερα στον κατὰ σάρκα Χριστό. Γιατί το «ὅλα τα ὑπέταξες κάτω ἀπὸ τα πόδια Του» ἀνήκει μάλλον σε Εκείνον, παρὰ σε μας. Γιατί ὁ Υἱὸς του Θεοῦ χωρὶς να εἴμαστε τίποτε, μας ἐπισκέφτηκε καὶ, ἀφού ἀνέλαβε αὐτό που ἦταν δικό μας καὶ το ἔνωσε με τον εαυτό Του, ἐγίνε ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους. «Αφού λοιπόν», λέγει, «ὅλα τα ὑπέταξε σε Αὐτόν, δὲν ἀφησε τίποτε που να μὴν το υποτάξει σε Αὐτόν» «Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ (: Ὅλα τα ὑπέταξες κάτω ἀπὸ τα πόδια του)», λέγει, «ἐν γὰρ τῷ ὑποτάξει αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον (: Λοιπόν, ἀφού ὑπέταξε σ' αὐτόν τα πάντα, δὲν ἀφησε τίποτε που να μὴν του το υποτάξει)· νῦν δὲ οὐπω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα (: Τώρα ὁμως δὲν βλέπουμε ἀκόμη να εἶναι ὅλα υποταγμένα οὔτε στον τέλειο εκπρόσωπο τῆς ἀνθρώπινης φύσεως Ἰησοῦ, ἀφού κι αὐτός δὲν ἀναγνωρίστηκε ἀπ' ὅλους τους ἀνθρώπους ὡς βασιλιάς καὶ λυτρωτής, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία Του διώκεται καὶ δοκιμάζεται)» [Εβρ. 2, 8].

Αὐτό που λέγει σημαίνει το εξῆς: ἐπειδὴ εἶπε «ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου (: κάθισε τώρα μετὰ τὴν Ἀνάληψή σου στα δεξιά μου, ὡσότου υποτάξω τους ἐχθρούς σου βάζοντάς τους κάτω ἀπὸ τα πόδια σου ὡς υποπόδιο πάνω στο ὁποῖο θα πατάς, γιὰ να ἔχεις αἰωνίως ἀδιαφιλονίκητη τὴν ἐξουσία)» [Εβρ. 1, 13] καὶ ἦταν φυσικό να ἀδημονοῦν ἀκόμη, ἐπειτα, ἀφού στο

μεταξύ ανέφερε μερικά άλλα, πρόσθεσε αυτή τη μαρτυρία που βεβαίωνε εκείνη. Για να μη λένε δηλαδή: «*Πώς έθεσε τους εχθρούς κάτω από τα πόδια του, αφού εμείς πάθαμε τόσο πολλά;*» αρκετά βέβαια το υπαινίχτηκε και στο προηγούμενο (γιατί το «*ώσπου*» δεν φανέρωνε αυτό που γίνεται αμέσως, αλλά εκείνο που γίνεται με το πέρασμα του χρόνου), αλλά εδώ το εξηγεί καλύτερα. «*Να μη νομίζεις*», λέγει, «*επειδή δεν έχουν υποταχθεί ακόμη, ότι δεν υποτάσσονται· γιατί ότι πρέπει να υποταχθούν, είναι φανερό. Άλλωστε και η προφητεία γι' αυτό έχει λεχθεί· «αφού λοιπόν»*, λέγει, «*υπέταξε τα πάντα σε αυτόν, δεν άφησε τίποτε που να μην το έχει υποτάξει σε Αυτόν*».

Πώς λοιπόν δεν έχουν όλα υποταχθεί σε Αυτόν; Γιατί πρόκειται να υποταχθούν. **Αφού λοιπόν όλα πρέπει να υποταχθούν, αλλά δεν έχουν υποταχθεί ακόμη, να μη στενοχωριέσαι ούτε να ανησυχείς. Γιατί, αν είχε φθάσει το τέλος και όλα είχαν υποταχθεί, και εσύ έπασχες αυτά, σωστά θα στενοχωριόσουν.** Τώρα όμως δεν βλέπουμε ακόμη να έχουν υποταχθεί όλα σε Αυτόν, ο βασιλιάς δεν εξουσιάζει ακόμη καθαρά. Γιατί λοιπόν ανησυχείς που υποφέρετε; **Δεν επικράτησε σε όλους το κήρυγμα, δεν είναι ακόμη ο καιρός για ολοκληρωτική υποταγή.** Στη συνέχεια πάλι άλλη παρηγοριά· ήδη και αυτός που πρόκειται να υποτάξει όλους πέθανε και έπαθε άπειρα κακά. «*Βλέπουμε όμως*», λέγει, «*ότι ο Ιησούς, που έγινε για ένα μικρό χρονικό διάστημα κατώτερος από τους αγγέλους, εξαιτίας του θανάτου Του*». Έπειτα τα καλά πάλι, «*είναι στεφανωμένος με δόξα και τιμή*». Γιατί λοιπόν ανησυχείς που υποφέρετε; **Δεν επικράτησε σε όλους το κήρυγμα, δεν είναι ακόμη καιρός για ολοκληρωτική υποταγή.**

Στη συνέχεια πάλι άλλη παρηγοριά· ήδη και αυτός που πρόκειται να υποτάξει όλους πέθανε και έπαθε άπειρα κακά. «*Τὸν δὲ βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἔστεφανωμένον, ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσῃται θανάτου (: Βλέπουμε όμως τον Ιησού, ο οποίος για ένα μικρό χρονικό διάστημα, όταν πέθανε και τάφηκε, έγινε κατώτερος από τους αθάνατους αγγέλους, να έχει στεφανωθεί με δόξα και τιμή λόγω του παθήματος που του επέφερε τον θάνατο. Και υπέστη το πάθημα του θανάτου για τη χάρη που ευαρεστήθηκε ο Θεός να δώσει στην ανθρωπότητα. Για να συγχωρήσει δηλαδή ο Θεός το ανθρώπινο γένος, χρειάστηκε ο Ιησούς να γευθεί το πικρό ποτήρι του θανάτου για κάθε άνθρωπο)*» [Εβρ. 2, 8]. Έπειτα τα καλά πάλι: «*είναι στεφανωμένος με δόξα και τιμή*».

Είδες πώς τα προσάρμοσε όλα σε αυτόν; Πράγματι **το «για λίγο» θα ταίριαζε περισσότερο σε Αυτόν, που έμεινε στον άδη μόνο για τρεις ημέρες, και όχι σε μας που φθειρόμαστε για πολύ.** Το ίδιο και το «*με δόξα και τιμή*» θα ταίριασει καλύτερα σε εκείνον, παρά σε εμάς. **Πάλι τους θυμίζει τον σταυρό, προσπαθώντας να επιτύχει δύο πράγματα· να δείξει τη φροντίδα του και να τους πείσει να υποφέρουν τα πάντα με γενναιότητα, έχοντας**

στραμμένο του νου τους στον Διδάσκαλο. Γιατί, αν ο προσκυνούμενος από τους αγγέλους, λέγει, *ανέχθηκε να είναι για λίγο κατώτερος από αυτούς για χάρη σου, πολύ περισσότερο πρέπει εσύ, που είσαι κατώτερος από τους αγγέλους, να υποφέρεις τα πάντα για χάρη Του*.

Έπειτα δείχνει ότι η δόξα και η τιμή είναι ο σταυρός, όπως ακριβώς και αυτός τον αποκαλεί δόξα, λέγοντας: *«έληλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου (: Ἦλθε ἡ ὥρα που ὅρισε ὁ Θεός, σύμφωνα με το προκαθορισμένο σχέδιό Του, για να δοξασθεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου με τὸν θάνατό Του και τὴν Ανάληψή Του, ὁπότε και θα αναγνωριστεῖ ὡς Μεσσίας και ἀπὸ τοὺς ἐθνικούς)»* [Ιω. 11, 4]. **Αν λοιπόν Εκείνος καλεῖ δόξα τα παθήματά Του για τους δούλους, πολύ περισσότερο πρέπει εσύ να καλεῖς τα παθήματά σου δόξα για τον Κύριο.**

Βλέπεις πόσος είναι ο καρπός του σταυρού; Μη φοβηθείς γι' αυτό το πράγμα. Το θεωρεῖς βέβαια δύσκολο, αλλά γεννάει ἀπειρα αγαθά. Δείχνει ἀπ' αὐτά τὸ ὄφελος τοῦ πειρασμοῦ. Έπειτα λέγει: *«ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ»*, λέγει, *«θέλησε»*. Και ἐκεῖνος βέβαια ἔπαθε αὐτά για να φανεί ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ σε μας. *«ὅς γε Ὁ Θεός»*, λέγει, *«τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ και σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται; (: Αὐτός ὁ Ὁποῖος δεν λυπήθηκε τὸν ἴδιο τὸν μονογενῆ Υἱό Του, ἀλλὰ για χάρη ὅλων μας Του παρέδωσε σε θάνατο, πῶς δεν θα μας χαρίσει μαζί με Αὐτόν και ὅλες τις χάριτες που εἶναι ἀπαραίτητες για τὴ σωτηρία μας. Αφοῦ μας χάρισε τὸν Υἱό Του, δεν θα μας χαρίσει και ὅλα τα ἄλλα που χρειαζόμαστε για να σωθούμε;)»* [Ρωμ. 8, 32]. Για ποιον λόγο; **Δεν μας το χρωστούσε αὐτό, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε ἀπὸ χάρη.**

Και πάλι στην προς Ρωμαίους ἐπιστολή λέγει: *«Πολλῶ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ και ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσε (: ἀσυγκρίτως περισσότερο ἡ χάρις που μας δίνεται ἀπὸ τὸν Θεό και ἡ δωρεὰ που μας ἐξασφάλισε με τὴ χάρη ὁ ἕνας ἀνθρώπος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, δόθηκε με ἀφθονία και πλημμύρισε ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα)»* [Ρωμ. 5, 15]. *«Ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ θέλησε να γεντεῖ τὸν θάνατο για τὸ καλὸ κάθε ἀνθρώπου»· ὄχι για τὸ καλὸ των πιστῶν μόνο ἀλλὰ και τῆς οἰκουμένης ολόκληρης· γιατί Αὐτός πέθανε για χάρη ὅλων.*

Τι σημασία ὅμως ἔχει αν δεν πίστεψαν ὅλοι; Αὐτός ἔκαμε τὸ δικό Του χρέος. Και με κυριολεξία εἶπε : *«να γεντεῖ τὸν θάνατο για κάθε ἀνθρώπο»*. Και δεν εἶπε *«να πεθάνει»*· γιατί, σαν να γεύτηκε πράγματι τὸν θάνατο, ἀφοῦ παρέμεινε σε αὐτόν για τόσο μικρὸ διάστημα, ἀμέσως ἀναστήθηκε. Με τὸ να πει λοιπὸν *«ἐξαιτίας τοῦ θανάτου Του»* δήλωσε τὸν πραγματικὸ θάνατο, ἐνῶ με τὸ *«ανώτερος των ἀγγέλων»* φανέρωσε τὴν **ἀνάσταση**. Ὅπως ὁ γιατρός δηλαδή δεν ἔχει ἀνάγκη να γευθεῖ τα παρασκευασμένα για τὸν ἄρρωστο φαγητά, ἀλλὰ **ἐξαιτίας τῆς φροντίδας του γι' αὐτόν τὰ δοκιμάζει πρῶτα ὁ ἴδιος, για να πείσει τὸν ἄρρωστο να πάρει**

θάρρος και να δεχθεί το φαγητό, αυτό έκαμε και ο Χριστός· επειδή όλοι οι άνθρωποι φοβήθηκαν τον θάνατο, για να τους πείσει να τον περιφρουούν, γεύθηκε και ο ίδιος τον θάνατο, αν και δεν είχε ανάγκη . Διότι λέγει: «Ουκέτι πολλά λαλήσω μεθ' υμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν (: Δεν θα πω πλέον πολλά μαζί σας. Δεν μένει άλλωστε καιρός για να σας πω περισσότερα· διότι ἔρχεται ο σατανάς, που εξουσιάζει τον κόσμο που βρίσκεται μακριά από τον Θεό· κι ἔρχεται για να πραγματοποιήσει την τελευταία και βιαιότερη επίθεσή του εναντίον μου. Αλλά δεν θα βρει σε μένα τίποτε το δικό του, το οποίο θα του δίνει κάποια εξουσία ή κάποιο δικαίωμα επάνω μου)» [Ιω. 14, 30]. Έτσι και το «με τη χάρη του Θεού» και το «να γευθεί τον θάνατο, για το καλό κάθε ανθρώπου», αυτό σημαίνει.

«Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι (: Διότι ἔπρεπε στον Θεό, ο Οποῖος δημιούργησε τα πάντα και προς τον Οποῖο αποβλέπουν τα πάντα και όλα τα κατευθύνει στο ἄριστο τέλος τους, να μην αφήσει να ματαιωθεί το σχέδιό Του για τον ἄνθρωπο. Προκειμένου λοιπόν να οδηγήσει πολλούς ανθρώπους στη δόξα, ἔπρεπε να αποδείξει τέλειο Σωτήρα και να ανυψώσει σε τέλεια δόξα τον αρχηγό και αίτιο της σωτηρίας τους. Και η ανύψωση αυτή έγινε με παθήματα και σκληρό θάνατο. Με αυτά ο Ιησούς Χριστός μάς εξιλέωσε για τις αμαρτίες μας και αναδείχθηκε τέλειος Σωτήρας)» [Εβρ. 2, 10].

Εδώ μιλάει για τον Πατέρα. Βλέπει πως πάλι το «δια του Οποῖου» αρμόζει σε Αυτόν; Δεν θα το έκανε αυτό, αν ήταν μειωτικό και ἄρμοζε στον Υιό μόνο. Αυτό που λέγει σημαίνει το εξής: «ενήργησε», λέγει, «ὅπως αξίζει στη φιλανθρωπία Του με το να αποδείξει τον πρωτότοκο Υιό Του λαμπρότερο από όλους, και σαν αθλητή γενναίο και ανώτερο από όλους να Τον θέσει παράδειγμα για τους άλλους». «Τον αρχηγό της σωτηρίας τους»· δηλαδή **τον αίτιο της σωτηρίας**. Βλέπεις πόση είναι η διαφορά; **Και Αυτός Υιός και εμείς υιοί, αλλά Αυτός σώζει και εμείς σωζόμαστε**. Είδες πώς μας ενώνει και πώς μας χωρίζει; «Οδήγησε», λέγει, «πολλούς υιούς σε δόξα». Εδώ μας συνένωσε· «τον αρχηγό της σωτηρίας τους»· και πάλι μας χώρισε. «Να τον κάνει τέλειο με τα παθήματα». Άρα **τα παθήματα είναι τελείωση και αιτία της σωτηρίας**.

Βλέπεις ότι **τα παθήματα δεν είναι δείγμα ανθρώπων εγκαταλελειμμένων**; Αν όμως ο Θεός τίμησε με αυτό πρώτα τον Υιό, δηλαδή με το να Τον οδηγήσει στη δόξα με τα παθήματα, πραγματικά το ότι ανέλαβε σάρκα και έπαθε όσα έπαθε είναι **πολύ μεγαλύτερο από το ότι έκαμε τον κόσμο και τον δημιούργησε από το μηδέν**. Και αυτό βέβαια είναι έργο φιλανθρωπίας, αλλά εκείνο είναι πολύ περισσότερο. Και για να δείξει αυτό ακριβώς και ο Παύλος, λέγει: «*Συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξῃται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν*

χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ (: για να δείξει στους μελλοντικούς αιώνες τον υπερβολικό πλούτο της αγαθότητάς Του, μας ανέστησε μαζί με τον Ιησού Χριστό και μας έβαλε να καθίσουμε μαζί με Αυτόν στα επουράνια» [Εφ. 2, 7, 6].

«Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι (: διότι ἔπρεπε στον Θεό, ο Οποῖος δημιούργησε τα πάντα και προς τον Οποῖο αποβλέπουν τα πάντα και όλα τα κατευθύνει στο ἀριστο τέλος τους, να μην αφήσει να ματαιωθεί το σχέδιό Του για τον ἄνθρωπο. Προκειμένου λοιπόν να οδηγήσει πολλοὺς ἀνθρώπους στη δόξα, ἔπρεπε να αποδείξει τέλειο Σωτήρα και να ανυψώσει σε τέλεια δόξα τον ἀρχηγό και αἴτιο της σωτηρίας τους. Και **η ανύψωση αυτή έγινε με παθήματα και σκληρό θάνατο**. Με αυτά ο Ιησούς Χριστός μάς εξιλέωσε για τις αμαρτίες μας και αναδείχθηκε τέλειος Σωτήρας)» [Εβρ. 2, 10].

«Ἐπρεπε δηλαδή», λέγει, «Αυτός που τα φροντίζει και τα δημιούργησε όλα, να παραδώσει τον Υιό Του για τη σωτηρία των ἄλλων, τον ἕνα για χάρη των πολλῶν». Ὅμως δεν εἶπε αυτό, ἀλλά «να Τον κάνει τέλειο με τα παθήματα», για να δείξει ὅτι **ὅποιος πάθει για χάρη κάποιου ἄλλου δεν ωφελεί αὐτόν μόνο, ἀλλά και ο ἴδιος γίνεται λαμπρότερος και τελειότερος**. «Και αὐτό το εἶπε στους πιστούς», λέγει, «για να τους ενθαρρύνει». Καθόσον και ο Χριστός τότε δοξάστηκε, ὅταν ἔπαθε. Ὅταν λέγω ὅτι δοξάστηκε, να μη νομίσεις ὅτι Αὐτός προσέλαβε δόξα. Γιατί **τη δόξα της φύσης την εἶχε πάντοτε και δεν ἔλαβε τίποτε τότε**.

ΠΗΓΕΣ:

- <https://greekdownloads3.files.wordpress.com/2014/08/in-epistulam-ad-hebraeos.pdf>
- Ιωάννου του Χρυσοστόμου Ἄπαντα τα ἔργα, *Υπόμνημα στην προς Εβραίους ἐπιστολήν*, ομιλία Δ', πατερικές εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς»(ΕΠΕ), εκδ. οἶκος «Το Βυζάντιον», Θεσσαλονίκη 1990, τόμος 24, σελίδες 269-303.
- Π. Τρεμπέλα, *Η Καινή Διαθήκη με σύντομη ἐρμηνεία* (ἀπόδοση στην κοινή νεοελληνική), εκδόσεις ἀδελφότητος θεολόγων «Ο Σωτήρ», ἐκδοση τέταρτη, Αθήνα 2014.
- *Η Καινή Διαθήκη, Κείμενον και ἐρμηνευτική ἀπόδοσις* ὑπὸ Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις ἀδελφότητος θεολόγων «Η Ζωή», ἐκδοση τριακοστή τρίτη, Αθήνα 2009.
- *Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους εβδομήκοντα*, Κείμενον και σύντομος ἀπόδοσις του νοήματος ὑπὸ Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις ἀδελφότητος θεολόγων «Η Ζωή», ἐκδοση τέταρτη, Αθήνα 2005.
- Π.Τρεμπέλα, *Το Ψαλτήριον με σύντομη ἐρμηνεία*(ἀπόδοση στην κοινή

νεοελληνική), εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Ο Σωτήρ», έκδοση τρίτη, Αθήνα 2016.

- http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/index.html
- http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Biblia/Palaia_Diathikh.htm
- http://users.sch.gr/aiasgr/Kainh_Diathikh/Biblia/Kainh_Diathikh.htm

(Επιμέλεια κειμένου: Ελένη Λιναρδάκη, φιλόλογος)